provincie limburg Rijksoverheid parkstad stadsregio limburg

Tweede voortgangsrapportage Regio Deal Parkstad Limburg
peildatum 31 maart 2021

VAN PROGRAMMERING NAAR UITVOERING

Definitieve versie zoals akkoord bevonden tijdens
'het Overleg' tussen Rijk, Provincie Limburg en Stadsregio Parkstad Limburg d.d. 1 juni 2021

PARK STAD TRANS FOR MEERT

1. INLEIDING

De Regio Deal Parkstad Limburg (2019 - 2022) waarbinnen het Rijk, de Provincie Limburg, de Parkstadgemeenten, Stadsregio Parkstad en een brede maatschappelijke coalitie samenwerken, is halverwege de looptijd en gaat een volgende fase in: de uitvoering. Aan in totaal 37[1] projecten zijn financiële middelen toegekend. Het totale investeringsvolume van het Regio Deal programma heeft straks een omvang ruim 600 miljoen euro. Hiermee wordt een multiplier van 15 op de Rijksbijdrage van 40 miljoen euro gerealiseerd.

Sinds de start is de nadruk van de Regio Deal steeds méér op het thema sociaaleconomische structuurversterking komen te liggen. Het thema is een steeds belangrijkere rol gaan spelen in de centraal staande, integrale gebiedsgerichte aanpak die de Regio Deal Parkstad kenmerkt. Het oorspronkelijk aan dit thema toegewezen budget van 3 miljoen euro is, om ook invulling te kunnen geven aan de bijbehorende ambities, vorig jaar verhoogd naar 7 miljoen euro. De Regio Deal heeft er toe geleid dat de bestuurlijke regionale samenwerking op het thema sociaal economische structuurversterking is versterkt en er, flankerend aan de Regio Deal een programma is opgesteld gericht op het verbeteren van onderwijsprestaties, de gezondheid en de arbeidsmarktparticipatie in de regio.

De ontwikkelingen van de Regio Deal Parkstad Limburg stonden het afgelopen jaar meermaals in de belangstelling. Onder meer in de Kamerbrief van Minister Schouten van 20 januari 2021 waarin, voor de gebiedsgerichte aanpak in Rolduckerveld en de uitrol van de Gezonde Basisschool van de Toekomst, positieve aandacht was voor de ingezette aanpak en samenwerking binnen de Regio Deal.

Waar de Regio Deal het afgelopen anderhalf jaar vooral in het teken stond van het programmeren van de financiële middelen, zal het komende anderhalf jaar vooral gericht zijn op het in de steigers zetten van en het oppakken van de uitvoering van het samen met veel partners opgestelde programma. Met als focus: een integrale gebiedsgerichte aanpak in kwetsbare wijken waarmee geïnvesteerd wordt in onderwijs, gezondheid, arbeidsparticipatie, veiligheid, wonen en voorzieningen. Een nieuwe fase waardoor de transformatie van Parkstad de komende jaren steeds zichtbaarder zal worden.

[1] excl. GROS 3e termijn, incl. 9x GBT (Gezonde Basisschool van de Toekomst)

2. STAND VAN ZAKEN REGIO DEAL PARKSTAD LIMBURG

De Regio Deal is bijna 2 jaar op weg en inmiddels echt op stoom. Veel projecten zijn in uitvoering of staan op het punt te beginnen. Grote gebiedsontwikkelingen zoals Heerlen Centrum, Rolduckerveld (Kerkrade), de Oude Egge (Brunssum), GMS (Heerlen), Oud-Nieuwenhagen (Landgraaf) en Bocholtz (Simpelveld) zijn mede dankzij de Regio Deal Parkstad gestart. Maar ook belangrijke andere projecten zoals VIE, regionaal kenniscentrum voor gezondheid en vitaliteit in Kerkrade, ZL'EU (een ruimtelijke strategische studie voor Zuid Limburg in Euregionale context) met de technische universiteit RWTH Aachen, het SGA (Servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling) met de Universiteit van Maastricht en de veiligheidsaanpak met KVO's (Keurmerk Veilig Ondernemen) zijn volop in uitvoering. Door de coronamaatregelen zijn echter ook enkele projecten vertraagd of uitgesteld. Zoals de implementatie van het concept 'Gezonde Basisschool van de Toekomst' of het uitwisselingsproject tussen Duitse en Nederlandse scholieren. Ook het verder uitbouwen van 'de brede maatschappelijke coalitie' is door de pandemie vertraagd.

Verbindingen met belangrijke ontwikkelingen in de regio, zoals de AI (Artifial Intelligence) Hub Heerlen (in het kader van de nationale AI coalitie), het stedelijk vernieuwingsgebied Heerlen Noord, het NOVI-gebied Zuid-Limburg, het Rheinisches Revier over de grens, het expojaar van de IBA-Parkstad, de plannen voor een Centrum voor Brede Welvaart (cie. Letschert), de brede digitaliseringsagenda Heerlen/Parkstad en het uitvoeringsprogramma circulair bouwen Parkstad zijn, ondanks dat deze moeilijker te realiseren waren, gelegd. Daar waar grotere bijeenkomsten georganiseerd moeten worden, worden alternatieven gezocht, zoals webinars of is uitstel aan de orde. Op 8 maart 2021 zijn de gemeenteraden van de Parkstadgemeenten en Provinciale Staten Limburg via een online live-uitzending met bestuurders van de Provincie Limburg en Parkstad geïnformeerd over de voortgang van de Regio Deal. Ondanks de belemmeringen, die er door de coronapandemie ontegenzeggelijk waren en nog zijn, hebben de verantwoordelijke bestuurders daar een uitvoeringsprogramma gepresenteerd dat zonder enige twijfel een grote impuls voor de transformatie van Parkstad betekent.

Sinds 2019 heeft het Dagelijks Bestuur van Stadsregio Parkstad Limburg aan 37 projecten bijdragen vanuit de Regio Deal toegekend. Een groot deel van de financiële middelen (circa 27,5 miljoen euro) is hierdoor al beschikbaar gesteld aan de projecten. De totale Rijksbijdrage van 40 miljoen euro is al geheel aan de regio beschikbaar gesteld. Inmiddels is ca. 30 miljoen euro daarvan door de regionale Regiegroep Regiogroep Deal[2] toebedeeld aan concrete projecten. De besluitvorming over de derde termijn was voorzien medio mei maar is uitgesteld tot er weer een nieuw College van Gedeputeerde Staten Provincie Limburg is aangetreden. De projecten hiervoor zijn in principe besluitrijp. Voor de programmalijn Grensoverschrijdende Samenwerking (GROS) is voor een thematische programma opzet gekozen waarbij op een later moment over de specifieke cofinanciering per project wordt besloten. Door het plotseling aftreden van het voltallige College van Gedeputeerde Staten Limburg is het echter moeilijk geworden om besluitvorming op 17 mei 2021 volledig rond te krijgen in verband met de provinciale cofinanciering. In goed overleg met de Provincie Limburg wordt gezocht naar een oplossing.

[2] De Regionale Regiegroep Regio Deal betreft een vergadering van bestuurlijke vertegenwoordigers van de Stadsregio Parkstad Limburg en de Provincie Limburg. In de Regio Deal Parkstad Limburg d.d. 15 juli 2019 en de bestuursovereenkomst Parkstad / Provincie d.d. 10 oktober 2019 is afgesproken dat de Regionale Regiegroep Regio Deal een unaniem bindend advies geeft over de selectie van de projecten van de Regio Deal. De Stadsregio Parkstad Limburg stelt vervolgens de financiële middelen aan de projecten beschikbaar.

Het programma van de Regio Deal heeft na toekenning van bijna 75 % van de Rijksmiddelen een investeringsvolume van ruim 430 miljoen euro. Als de derde termijn zou worden besloten zoals die begin mei voorligt, zou het totale programma ruim boven de 600 miljoen euro uitkomen. De Parkstadgemeenten zouden daar een bijdrage aan leveren van ruim 80 miljoen euro en de Provincie Limburg van ruim 25 miljoen euro. Dat zou inhouden dat vanuit Rijks-perspectief een multiplier van ruim 15 wordt gehaald en daarmee geen "piek voor een piek" maar zelfs een "knaak voor een piek" gerealiseerd wordt.

Tabel 1: de financiële verdeling van de Rijksbijdrage en cofinanciering over de thema's

In de volgende tabel is de financiële verdeling van de Rijksbijdrage en de cofinanciering over de thema's weergegeven voor de 1e en de 2e Termijn:

Thema	Rijksbijdrage totaal	Provincie Limburg	Parkstad gemeenten	Totaal investering (hefboom)
Sociaaleconomische structuurversterking	7 [3]	8,237	30,75[4]	50
Wonen en leefbaarheid	12,05	3,795[5]	9,125	265,75
Veiligheid	0,2	0,35	0,15	0,75
Voorzieningen en retail	1,58	0,438	3,7	51,6
GROS	0,844	0,3	0,763	3,5
Regionale centrumfunctie Heerlen	8	11,35	26,9	61,1
Subtotaal	29,674	24,47	71,388	432,7
Totaal	€ 29,674 mln.	€ 95,858 mln.		€ 432,7 mln.

Bedragen x miljoen euro

Achterstanden en doelbereik

In de Regio Deal Parkstad Limburg is afgesproken om te werken aan twee doelen:

1. een impuls geven om vanuit een achterstandspositie de regio structureel richting het gemiddelde van de provincie Limburg te brengen
2. het vormgeven van een gezamenlijke aanpak van Rijk, Provincie, gemeenten, Stadsregio Parkstad, regionale instanties en marktpartijen, die een impuls en versnelling geeft aan de uitvoering van het brede investeringsprogramma in Parkstad Limburg

Hierbij zijn Rijk en Regio het er over eens dat, gezien de aard van de achterstanden, de effecten van het programma pas op de lange termijn zichtbaar worden.
Het is ook nog te vroeg om aantoonbaar te maken welke impuls de Regio Deal heeft gegeven aan het wegwerken van de achterstanden van de regio[6]. De eerste projecten zijn namelijk pas sinds vorig jaar tot uitvoering gekomen. Er wordt nadrukkelijk gewerkt aan een brede maatschappelijke coalitie voor de aanpak van de achterstanden van de regio.

[3] Waarvan een bedrag van 4 mln. voor VIE
[4] Waarvan een bedrag van 27,5 mln. voor VIE
[5] Exclusief additionele bijdrage van de Provincie Limburg van €1,685 miljoen aan de verduurzaming van de buurt de Egge (aanleg warmtenet Mijnwater).
[6] Zie ook hoofdstuk 5 – Monitoring: o-meting RIGO en hoe gaan we de ontwikkelingen volgen?

Door de coronamaatregelen loopt dit vertraging op. Een belangrijk resultaat is in ieder geval dat sociaaleconomische structuurversterking vanaf mei 2021 officieel tot het takenpakket van de Stadsregio behoort. Daarmee worden doelen en programma's op dit terrein in toenemende mate in gezamenlijkheid op regioniveau vorm gegeven. Tijdens een bijeenkomst in februari met alle betrokken wethouders uit de regio bleek duidelijk veel draagvlak te bestaan om de (sociaaleconomische) achterstanden van de regio structureel en gezamenlijk aan te pakken. Belangrijk voorbeeld is de bestuurlijk in Parkstad breed gedragen opschaling van het concept 'de Gezonde Basisschool van de Toekomst' en het streven om op regioniveau te komen tot de integratie van dit concept met de 'verlengde schooldag'. De projecten van de Regio Deal geven de mogelijkheid om al werkend opgaven meer integraal te leren aanpakken. Een voorbeeld is de sociaal-fysieke wijkontwikkeling van Rolduckerveld in Kerkrade. Ook andere en nieuwe thema's zoals veiligheid, krijgen hierin steeds nadrukkelijker een plaats. Maar ook de transformatie van het centrum van Heerlen wordt elke dag meer zichtbaar, mede door de bijdragen vanuit de Regio Deal. Op grensoverschrijdend niveau worden strategische verbindingen gelegd met het majeure structuurversterkingsprogramma Rheinisches Revier en de RWTH in Aken. Een belangrijke basis voor deze ontwikkelingen is het partnerschap tussen Rijk en Regio dat de afgelopen jaren steeds steviger is geworden.

Zoals hiervoor aangegeven, worden er ook stappen gezet in het versterken van de bestuurskracht in een herijkte intergemeentelijke samenwerking. Naast het themaveld 'sociaaleconomische structuurversterking' worden ook de thema's 'energie en duurzaamheid' en 'grensoverschrijdende samenwerking' aan de Gemeenschappelijke Regeling Parkstad Limburg toegevoegd. Deze hernieuwde samenwerking treedt per 1 mei 2021 formeel in werking.

Als gezegd, is de focus de afgelopen jaren steeds meer op sociaaleconomische structuurversterking komen te liggen met als gevolg dat begin 2020 het initiële verdeelvoorstel uit de Regio Deal is herijkt. Door de herijking van de financiële middelen van de Regio Deal worden er meer investeringen gedaan in de sociaaleconomische structuurversterking. Wel is er hierdoor minder budget beschikbaar voor de thema's 'wonen en leefbaarheid' en 'voorzieningen en retail'.

Voor het thema 'voorzieningen en retail' heeft dit niet geleid tot negatieve gevolgen voor de doelstellingen. In totaal wordt ruim 17.000 m² overtollig winkelvastgoed getransformeerd of onttrokken en wordt een viertal winkelclusters worden versterkt. De doelstellingen vanuit het thema 'wonen en leefbaarheid' zijn naar een reëel niveau naar beneden bijgesteld.

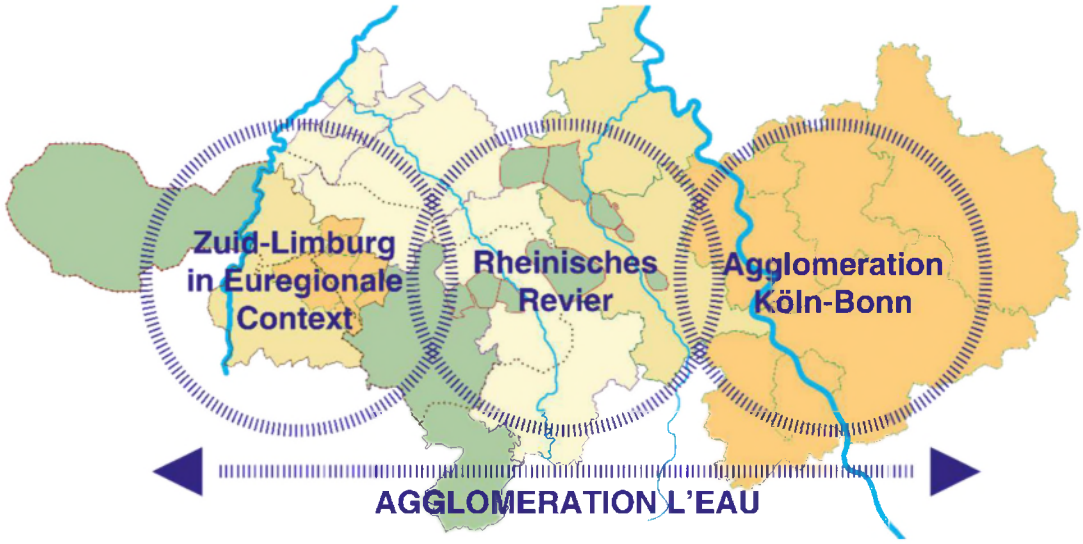

3. VOORTGANG PROGRAMMATISCHE AANPAK PER THEMA

o *Sociaaleconomische structuurversterking*

Het Regio Deal-programma sociaaleconomische structuurversterking bestaat nu uit een totaal van 13 projecten. Met deze projecten wordt ingezet op het intensiveren van de aanpak "Kansrijke Start" en het vergroten van het aantal scholen die werken via het concept "De Gezonde Basisschool van de Toekomst". Op termijn worden hier ook de verblijfs- en leertijd van leerlingen op school uitgebreid waarmee (Verlengde Schooldag) de leerprestaties verbeteren. Via de lijn Onderwijs-Arbeidsmarkt wordt ingezet op verbetering van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.
Hiermee wordt in een doorgaande lijn een breed perspectief op 'Brede Welvaart' geboden en wordt getracht een trendbreuk te bewerkstelligen in de hardnekkige overerving van generatie op generatie van achterstanden[7]. Daarnaast jaagt deze inzet andere investeringen in sociale programma's in integrale gebiedsontwikkelingen aan. Het is nog te vroeg om nu al aan te geven wat dit in financiële zin extra oplevert. Het programma kent een totaalinvestering van ruim 50 miljoen euro, waarin de jaarlijkse reguliere investeringen in het sociaal domein nog niet zijn meegerekend. Gemeenten, Stadsregio Parkstad Limburg en Provincie Limburg dragen in het programma gezamenlijk 39 miljoen euro bij. De multiplier op de Rijksinvestering (7 miljoen euro) is 5,5.

Sociaaleconomische structuurversterking	**Bijdrage Rijk**	**Parkstad gemeenten**	**Provincie Limburg**	**Totale investering (hefboom)**
Eerste termijn	-	-	-	-
Tweede termijn	7[8]	30,75	8,237	50
Derde termijn	-	-	-	-
Totaal	**€ 7**	**€ 30,75**	**€ 8,237**	**€ 50**

Bedragen x miljoen euro

De kracht van de aanpak zit vooral in de vernieuwende samenwerking tussen partijen die vanuit gedeelde of aan elkaar verwante doelstellingen binnen het sociaal domein binnen de gebiedsgerichte aanpak actief zijn. Hier zijn, door koppelingen te leggen en de opeenvolging van maatregelen in verschillende levensfasen van het individu op elkaar af te stemmen, grote versterkende effecten te behalen. Hierbij richten we ons vooral op de nieuwe generatie Parkstedelingen en investeren met name in de eerste 1.000 weken van een leven, van -9 maanden en geboorte tot zelfstandig volwassen individu in de maatschappij. Ondersteunend in de aanpak is het regionaal kenniscentrum VIE, dat in Kerkrade wordt gerealiseerd waar de thema's onderwijs, gezondheid, vitaliteit en arbeidsmarkt samenkomen. VIE ondersteunt bij het bedenken van oplossingen voor de diverse opgaven.

[7] Ter illustratie: wanneer bij het programma Kansrijke Start aanstaande/jonge ouders in beeld komen met een kwetsbare sociaaleconomische positie, dan kunnen deze worden doorgeleid naar werk. Door deze ouders/jong volwassenen een perspectief te bieden, groeien hun kinderen op in een betere situatie en hebben deze kinderen een voorbeeld waarbij participatie lonend is.

[8] Hiervan is 1,5 mln. euro gelabeld voor implementatie GBT en Verlengde schooldag, 900.000 euro voor onderwijs-arbeidsmarkt, 600.000 euro Intensivering Kansrijke Start en 4 mln. euro voor VIE

Hiertoe wordt eerst onderzocht of er reeds bestaande kennis en expertise voorhanden is alvorens nieuwe oplossingen worden ontwikkeld. VIE vormt daarmee een centrale plek in en vóór de regio Parkstad om te innoveren en experimenteren. Samen met betrokken partijen binnen het sociale domein (gemeenten, Provincie, ondernemers, onderwijs- en zorginstellingen) is in 2020 ingezet op het verder uitwerken van de inhoudelijke programmalijnen. Hierbij is steeds de aansluiting gezocht bij het juiste schaalniveau. Kansrijke Start bijvoorbeeld is door Bureau Trendbreuk van de GGD Zuid-Limburg, naast de Parkstadgemeenten ook uitgerold in de overige negen Zuid-Limburgse gemeenten waarbij een meer generieke aanpak wordt gehanteerd. Met geld uit de Regio Deal is er in Parkstad gekozen voor verbreding en verdieping omdat hier de problematieken groter en complexer zijn dan in de rest van Zuid-Limburg.

Binnen onze aanpak zetten we ook nadrukkelijk in op het bevorderen van kansengelijkheid (met bijvoorbeeld het verkleinen van onderwijsachterstanden door de inzet van de verlengde schooldag in Heerlen-Noord vergelijkbaar met Nationaal Programma Rotterdam Zuid) en in het verlengde daarvan sluiten we bijvoorbeeld aan bij de G4-lobby inzake kansenongelijkheid.

- *Wonen en leefbaarheid*

Het Regio Deal programma 'wonen en leefbaarheid' bestaat uit in totaal 16 projecten. Met deze projecten worden 800 particuliere woningen aangepakt en daarmee gestart is met een aanpak die succesvol lijkt te zijn. Het programma kent een totaalinvestering van ruim 360 miljoen euro, waarin óók circa 1.650 sociale huurwoningen worden geherstructureerd. Gemeenten, Stadsregio Parkstad Limburg en Provincie Limburg dragen in het programma gezamenlijk 19,3 miljoen euro bij. De multiplier op de Rijksinvestering (20 miljoen euro) is 18, de multiplier op de provinciale bijdrage (6,2 miljoen euro) is 56.

Wonen en leefbaarheid	**Aantal particuliere woningen**	**Aantal sociale huur woningen**	**Bijdrage Rijk**	**Parkstad gemeenten**	**Stadsregio Parkstad Limburg**	**Provincie Limburg**	**Totale investering (hefboom)**
Eerste termijn	*203*	*452*	5,5	2,68	1,5	1,9	>110
Tweede termijn	*448*	*889*	6,55	2,505	2,44	1,895[9]	>155,75
Subtotaal	***651***	***1.341***	***€ 12,05***	***€ 5,185***	***€ 3,94***	***€ 3,795***	***>€ 265,75***

Doorkijk 3e Termijn - onder voorbehoud van definitieve besluitvorming.

Derde termijn	*149*	*302*	7,95	2,665	1,139	2,424[10]	>97,75
Totaal	***800***	***1.643***	**€ 20**	**€ 8,05**	**€ 5,079**	**€ 6,219**	**>€ 363,5**

Bedragen x miljoen euro

[9] Exclusief additionele bijdrage van de Provincie Limburg van €1,685 miljoen aan de verduurzaming van de buurt de Egge (aanleg warmtenet Mijnwater).

[10] Betreft vraag om cofinanciering door provincie waarover nog geen standpunt is ingenomen

Het Regio Dealprogramma betreft de aanpak van in totaal 800 particuliere woningen. In het programma zijn voornamelijk heel urgente, maar ook complexe maatregelen bij de kop gepakt. Zonder de Regio Deal hadden deze onmogelijk tot uitvoering kunnen komen omdat hier relatief gezien ook de meest kosten-intensieve maatregelen genomen worden, zoals sloop/nieuwbouw.

Naast de gevolgen van de bijstelling van het beschikbare budget, wordt de omvang van het programma ook beïnvloed door een forse prijsstijging in de woningmarkt, met als gevolg dat woningen aan de onderkant van de woningmarkt voor hogere bedragen dienen te worden aangekocht dan in 2019 de verwachting was. Ook de verhoging van de overdrachtsbelasting (van 2% naar 8%) heeft een negatieve impact op het behalen van de kwantitatieve doelstelling.
Van de Rijksbijdrage van 20 miljoen euro is een bedrag van 1,85 miljoen euro gereserveerd om de financiële gevolgen van de verhoging van de overdrachtsbelasting voor projecten in de eerste en tweede termijn af te dekken. Deze belastingverhoging heeft in totaal een kostenverhogend effect van circa 4,34 miljoen euro op de projecten in de Regio Deal.

Via investeringen in wonen en leefbaarheid wordt de vernieuwing in de regio Parkstad aangejaagd. De aanpak van particuliere woningen zorgt voor vervolginvesteringen in onderwijs, in veiligheid en in de openbare ruimte in kwetsbare wijken. De sociaal-fysieke aanpak zorgt voor een metamorfose van buurten en wijken. Het voorbeeldproject Rolduckerveld krijgt inmiddels landelijke aandacht, maar ook andere gebiedsontwikkelingen in Parkstad beginnen in het oog te vallen. Daarnaast worden via de Regio Deal samen met verschillende overheden bij de Regio Deal projecten óók de mogelijkheden van koppelkansen onderzocht:

- Zo is in het voorjaar 2020 een webinar georganiseerd i.s.m. met het Ministerie van LNV over natuurinclusief bouwen met als doel om over te gaan tot projectoptimalisaties of het realiseren van (mee)koppelkansen op gebiedsniveau. Hierbij liggen er ook verbanden met (positieve) gezondheid. sociale veiligheid, leefbaarheid en klimaatadaptatie.
- Met inzet van het Ondersteuningsteam Wonen en Zorg van het Ministerie van VWS zijn er in de tweede helft van 2020 forse stappen gezet in het bepalen van een gezamenlijke koers en het leggen en bestendigen van verbindingen tussen zorgpartijen, marktpartijen, woningcorporaties en gemeenten. Door de concrete aanwijzingen van het Ondersteuningsteam kan de samenwerking tussen de partijen in de praktijk versterkt worden, worden handvaten geboden voor afwegingen over zorg en huisvesting en vinden deze een plek in de gebiedsontwikkelingen binnen de Regio Deal en daarbuiten.
- Het Atelier Rijksbouwmeester heeft medio 2020 de casus Rolduckerveld (Kerkrade) meegenomen in een ontwerpend onderzoek naar de mogelijkheden van verdichting en flexwonen. Van hier uit wordt de samenwerking met BZK op dit gebied nu verder verkend aan de hand van een casus in Heerlen.
- Parkstad stelt in samenspraak met Rijkswaterstaat een 'Regionale Circulaire Economie Strategie' op waarbij ook stakeholders partij zijn. Er ligt een eerste uitvoeringsprogramma Circulair Bouwen Parkstad, waarbij voortgeborduurd wordt op de ervaringen van het project Super Local/Super Circular Estate. Op structurele basis vindt afstemming met de ministeries van BZK en IenW plaats.

Gezamenlijk met het ministerie van BZK wordt in het kader van de Regio Deal ook bekeken of rondom de unieke woonopgave in Parkstad Limburg nog meer investeringsprogramma's van marktpartijen en corporaties aan elkaar verbonden kunnen worden. Hiervoor:

- zijn de afspraken uit de Regio Deal verankerd in de regionale prestatieafspraken tussen de Stadsregio Parkstad Limburg, de woningcorporaties en de regionale vertegenwoordiging van huurdersorganisaties.

- wordt op thema middenhuur sinds het najaar 2020 met de regionale partners (corporaties en marktpartijen) aangestuurd op interventies om de woningmarkt ook voor dit segment in balans te brengen.
- zijn er verschillende acties ondernomen in het kader van de 'laboratorium aanpak particuliere voorraad' om mogelijke bijdragen van marktpartijen te onderzoeken en hebben meerdere bijeenkomsten met belanghebbenden plaatsgevonden. Ook het Rijksvastgoedbedrijf is bereid mee te denken. In 2021 ondersteunt de Rebel Group dit traject verder.
- heeft de gemeente Heerlen tweemaal een aanvraag voor de Woningbouwimpuls voor een bijdrage aan Heerlen Centrum ingediend, waarvan één geresulteerd heeft in een toekenning van een bijdrage van 4,5 miljoen euro voor de bouw van 693 woningen
- dienen Stadsregio Parkstad Limburg en de gemeente Heerlen beiden een aanvraag in t.b.v. het Volkshuisvestingsfonds. Dit fonds biedt een kans om een fors deel van de restantopgave om 800 particuliere woningen aan te pakken, te organiseren.
- Als voortvloeisel van de Regio Deal is het stedelijke vernieuwingsgebied Heerlen Noord in 2020 door BZK geselecteerd als onderdeel van het programma Leefbaarheid en Veiligheid.

Daarnaast is er behoefte aan ruimte voor experimenten in wet- en regelgeving. Er lopen al contacten met het Ministerie van BZK over de gevolgen van de overdrachtsbelasting. Ook loopt de afstemming over de vrijstelling van verhuurderheffing voor de aankoop van particuliere woningen - RVV aankoop woningen – per 31 december 2021 af. Continuering van deze regeling is gewenst, om investeringen van corporaties in de particuliere opgave te blijven aanmoedigen. Gemeente Heerlen en Stadsregio Parkstad Limburg hebben tevens een tweetal voorstellen ingediend t.b.v. de uitvraag leefbaarheid en veiligheid over experimenten in wet- en regelgeving.

- *Veiligheid*

Het Regio Deal programma 'Veiligheid' heeft als doel het verhogen van de bewustwording en preventie bij burgers en ondernemers ten aanzien van ondermijnende activiteiten en het verbinden van regio en Rijk in dat kader. Hiervoor is het project 'Veilig Ondernemen Parkstad' opgezet, waarmee het de (georganiseerde) criminaliteit moeilijker wordt gemaakt om een stevige(re) voet aan de grond te krijgen in Parkstad. Daarvoor is een gezamenlijk inspanning van zowel ondernemers als overheidspartners – zoals politie en gemeenten – nodig. Door middel van concrete acties en maatregelen worden de verbindingen tussen overheden en ondernemers verder opgebouwd en bestendigd. Binnen het project wordt voor twee aanpakken gekozen:

- De aanpak van 10-15 'risicogebieden' door het opzetten van samenwerkingsverbanden / KVO (Keurmerk Veilig Ondernemen) trajecten;
- Het vergroten van de meldingsbereidheid onder ondernemers en daarmee het versterken van de signaalfunctie (oren/ogen) van ondernemers, onder meer door het inrichten van een meldpunt.

Met betrekking tot de 'risicogebieden' is op een drietal locaties gestart, te weten bedrijventerreinen Haefland-Rode Beek in Brunssum (samenwerking wordt nu vormgegeven) en de Zonstraat / St. Pieterstraat in de wijk Rolduckerveld (dit betreft een voormalige aanloopstraat waar de detailhandelsfunctie steeds minder aanwezig is). Hier is een veiligheidsanalyse uitgevoerd en wordt een plan van aanpak opgesteld) en het buitengebied in de gemeente Beekdaelen (samenwerking wordt nu vormgegeven).

Voor het vergroten van de meldingsbereidheid is een werkgroep ingesteld die de bestaande meldingssystemen en behoeften van gemeenten heeft geïnventariseerd. Op basis van deze inventarisatie wordt nu een voorstel ontwikkeld dat past binnen de randvoorwaarden van de individuele gemeenten.

De veiligheidsproblematiek in de regio is breder dan bij ondernemers alleen. Door de gemeenten wordt in kaart gebracht bij welke gezamenlijke regionale projecten betrokkenheid vanuit het Rijk - en op welke wijze - nodig is om de onderliggende problematiek beter op te kunnen pakken.

Veiligheid	**Bijdrage Rijk**	**Parkstad gemeenten**	**Provincie Limburg**	**Totale investering (hefboom)**
Eerste termijn	-	-	-	-
Tweede termijn	0,2	0,15	0,35	0,75
Derde termijn	-	-	-	-
Totaal	**€ 0,2**	**€ 0,15**	**€ 0,35**	**€ 0,75**

Bedragen x miljoen euro

- *Voorzieningen en Retail*

Het Regio Deal programma voorzieningen en retail bestaat uit in totaal 5 projecten. Met deze projecten worden de thematische doelstellingen uit de Regio Deal behaald. Het programma voorziet enerzijds in de versterking van 4 winkelclusters en daarmee in de regionale winkelstructuur; anderzijds wordt meer dan 17.000m² overtollig winkelvastgoed getransformeerd en aan de winkelvoorraad onttrokken. Daarmee wordt een positieve impuls gegeven aan de leefbaarheid, het voorzieningenniveau en het ondernemersklimaat. Gemeenten, Stadsregio Parkstad en de Provincie Limburg dragen gezamenlijk 9,1 miljoen euro bij. Het programma omvat een totaalinvestering van ruim 109 miljoen euro. De multiplier op de Rijksinvestering (3 miljoen euro) is 37, de multiplier op de provinciale bijdrage (1,56 miljoen euro) is 70.

Voorzieningen en Retail	**Versterking winkelcluster**	**Onttrekken transformeren overtollige m² winkelruimte**	**Bijdrage Rijk**	**Parkstad gemeenten**	**Stadsregio Parkstad Limburg**	**Provincie Limburg**	**Totale investering (hefboom)**
Eerste termijn	*1*	-	0.38	2,5	0,5	0,438	>3,8
Tweede termijn	*1*	*5.000*	1,2	1,2	-	-	>47,8
Subtotaal	***2***	***5.000***	**€ 1,58**	**€ 3,7**	**€ 0,5**	**€ 0,438**	**>€ 51,6**

Doorkijk 3e termijn
Onder voorbehoud van definitieve besluitvorming

Derde termijn	*2*	>12.450	1,42	3,224	0,125	1,125[11]	>58,1
Totaal	**4**	**>17.450m²**	**€ 3,0**	**€ 6,924**	**€ 0,625**	**€ 1,563**	**>€ 109,7**

Bedragen x miljoen euro

De fundamenten van de programmatische aanpak zijn het regionale beleid, het Uitvoeringsprogramma Retail 2019-2025 en de samenwerking met marktpartijen waaronder het MKB en de supermarktpartijen. Met de Rijksbijdrage vanuit de Regio Deal (in eerste instantie 4 miljoen euro; na bijstelling 3 miljoen euro) wordt de realisatie van projecten haalbaar, met name waar het de noodzakelijke transformatie van overtollig winkelvastgoed betreft. De 5 projecten binnen dit programma worden uitgevoerd in zowel stedelijke wijken als in landelijke kernen in Parkstad.

Andere belangrijke onderdelen van de programmatische aanpak zijn het toevoegen van nieuw ondernemerschap, de regionale aanpak van de plancapaciteit en de transformatie van voormalige aanloopstraten / historische linten:

- Bij de fysieke transformatie van overtollig winkelvastgoed wordt ook de retailbestemming in planologisch-juridische zin onttrokken.

[11] Betreft vraag om cofinanciering door provincie waarover nog geen standpunt is ingenomen

Daarnaast is er samen met de gemeenten en de provincie een regionale aanpak uitgewerkt om de niet in gebruik zijnde (overtollige) plancapaciteit voor detailhandel op bedrijventerreinen te schrappen. Op basis van de recente inventarisatie is een facet-bestemmingsplan in voorbereiding om hieraan invulling te geven.

- In de uitdaging om nieuw ondernemerschap toe te voegen in de winkelclusters werken de gemeenten samen met de Stichting Streetwise. In 2019 en 2020 zijn al 57 ondernemers als nieuwkomers verwelkomd in de winkelclusters. De 31 nieuwe vestigingen in 2020 hebben geleid tot een invulling van 6.150m² winkelruimte, een totale ondernemersinvestering van ruim 2 miljoen euro en 121 arbeidsplaatsen.
- Via het netwerk van de Nationale Retail Agenda is de aanpak in de gemeente Rotterdam (grotendeels) overgenomen om de transformatie van aanloopstraten aan te jagen. Dat heeft geresulteerd in het regionale project 'Stratenaanpak Parkstad Limburg', dat is ingebracht voor de 3e termijn. Het project heeft tot doel om in 5 straten waar de leefbaarheid in algemene zin onder druk staat, de transformatie van ten minste 9.500m² leegstaande winkels te stimuleren en te faciliteren door in overleg te gaan met vastgoedeigenaren van leegstaand winkelvastgoed en kan bij succes als instrument worden toegepast in andere straten in Parkstad, Limburg en Nederland.

Zuid-Limburg zet de toon met innovatieve retailagenda

Samen voor een sterke hoofdwinkelstructuur

De retailaanpak van Parkstad Limburg heeft het verbeteren van het vestigingsklimaat tot doel en daarmee het uitlokken van nieuwe investeringen, naast het verbeteren van de algehele leefbaarheid. Het beleidskader hiervoor is de SVREZL, de in de artikel beschreven publiekrechtelijke planologische aanpak waarbij alle achttien gemeenten in Zuid-Limburg betrokken zijn. De

Vlak voor de jaarwisseling schaarden de laatste van achttien Zuid-Limburgse gemeenten zich achter de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL), een eerste aanzet voor het wegbestemmen van overtollige winkelmeters en versterken van de hoofdwinkelstructuur. ROm reisde naar de voormalige mijnstreek en sprak met betrokkenen over de aanpak, de risico's op planschade en de rol van de provincie.

Mede uit analyses die in opdracht van het ministerie van EZK zijn uitgevoerd naar de effecten van COVID-19 op de winkelmarkt blijkt dat een aantal branches versneld met winkelsluitingen te maken krijgt, met als gevolg een toenemende leegstand in de winkelstraat en een knauw voor de werkgelegenheid. De verwachting is dat de effecten vooral voelbaar worden in de grotere centra. Daarnaast is gebleken dat het online winkelen nog meer een vlucht heeft genomen. Vandaar dat samen met de Rabobank Parkstad Limburg en het Retail Innovation Centre het initiatief is genomen om ondernemers actief te informeren over (mogelijkheden van) digitalisering in de retailsector.

Het programma binnen deze themalijn heeft laten zien dat de regionale retail-aanpak vlot getrokken kan worden en door een versterkte partnersamenwerking tot resultaten leidt. Daarmee is een stevige basis gelegd voor een vervolg op de aanpak. En dat is hard nodig: er zijn meer winkelclusters in Parkstad waar een impuls nodig is om investeringen aan te jagen en nieuw perspectief te creëren voor ondernemers. Daarnaast is de opgave om de komende jaren nog eens ca. 50.000m² aan overtollige winkelruimte te transformeren. De verwachte effecten van COVID-19 zijn hierin nog niet meegenomen.

Vandaar dat op Parkstad-niveau nadrukkelijk wordt gekeken naar de mogelijkheden van een aanstaande regeling van het ministerie van EZK om het succesvolle programma uit de Regio Deal en de daarmee gepaard gaande aanpak te kunnen voortzetten en samen met partners te investeren in een toekomstbestendige regionale winkelstructuur in het post-Corona tijdperk.

- Grensoverschrijdende Samenwerking / GROS

Het Regio Deal programma Grensoverschrijdende Samenwerking bestaat uit 4 projecten in de Tweede Termijn. Overkoepelend doel is om de grensligging van Parkstad Limburg – midden in het verstedelijkte gebied van Euregio Maas-Rijn – niet als belemmering te zien maar als een kans om de brede welvaart in de regio naar een hoger niveau te tillen. Met name de aansluiting op de grote economische, ruimtelijke én technologische ontwikkelingen in het nabije Rheinisches Revier speelt hierbij een belangrijke rol.

Het diverse karakter van Grensoverschrijdende Samenwerking is terug te zien in de projecten die op dit moment lopen. Bij twee projecten wordt samengewerkt met gerenommeerde kennisinstellingen in de Euregio. Zo werkt de Technische Universiteit van Aken (RWTH) aan een ruimtelijke strategische studie voor Parkstad (en de hele regio Zuid-Limburg) onder de titel ZL'EU, aansluitend op soortgelijke ontwikkelingen in het Rheinisches Revier. Een gebied dat loopt van de metropoolregio Köln / Bonn tot en met Aken. Daarnaast doet de Universiteit Maastricht onderzoek naar de (digitale) belemmeringen bij grensoverschrijdende gegevensuitwisseling. Het wegnemen hiervan kan een positief effect hebben op de grensoverschrijdende arbeidsmarkt.

Ook op het gebied van mobiliteit speelt grensoverschrijdende samenwerking voor Parkstad Limburg een belangrijke rol. Zo wordt er dit jaar een e-bike-deelsysteem in Parkstad Limburg aangelegd. Door uitvoering van dit project wordt een netwerk van 20 laadstations voor e-bikes in Parkstad, verdeeld over de 7 Parkstad-gemeenten, met 80 e-bikes gerealiseerd. Dit netwerk is bedoeld als duurzaam en gezond vervoersmiddel binnen de regio en als alternatief voor regionaal grensoverschrijdend werkverkeer. Het al in Aken actieve en aan de RWTH gelieerde Velocity richt dit netwerk in en neemt de exploitatie ter hand. Het netwerk wordt verbonden en geïntegreerd met het

als in Aken aanwezige netwerk met 86 stations. In de praktijk kan de e-bike op elk willekeurig laadstation in het hele grensgebied worden opgehaald of gestald worden.

Tot slot zet Parkstad Limburg ook in op het culturele aspect van grensoverschrijdend samenwerken. Zo willen we het aandeel Duitse bezoekers aan het Parkstad Limburg Theater en Festival Cultura Nova van het huidige 5% verhogen naar 15%. Hiervoor wordt onder meer een modern dansfestival op het, zowel op Nederlands als Duits grondgebied liggende bedrijventerrein Avantis, georganiseerd dat door de wereldberoemde groep Kraftwerk geopend zal worden.

Tot dusver is er voor deze vier projecten 844.000 euro uit de Regio Deal bijgedragen met een cofinanciering door de Parkstad-gemeenten van 763.000 euro en de Provincie Limburg van 300.000 euro. In totaal gaat het om een projectinvestering van 3,5 miljoen euro.

GROS	**Bijdrage Rijk**	**Parkstad gemeenten**	**Provincie Limburg**	**Totale investering (hefboom)**
Eerste termijn	-	-	-	-
Tweede termijn	0,844	0.763	0,3	3,5
Subtotaal	**0,844**	**€ 0,763**	**€ 0,3**	**€ 3,5**

Doorkijk 3e Termijn
Onder voorbehoud van definitieve besluitvorming

Derde termijn	0,952	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal	**€ 1,796**	**P.M.**	**P.M.**	**P.M.**

Bedragen x miljoen euro

- Centrumfunctie Heerlen

De Regio Deal projecten maken onderdeel uit van de grote transformatie van Heerlen centrum en leveren een bijdrage aan een substantiële beweging. Het Bidboek Urban Heerlen vormt de basis hiervoor. Er wordt gewerkt aan 26 ambities die in gezamenlijkheid zorgen voor het toekomstbestendig maken van de regio Parkstad door het realiseren van een kwalitatief hoog voorzieningenniveau voor het stedelijk centrum en de versterking van de stedelijke identiteit van Heerlen. Op basis hiervan is het fundament gelegd om breed in te zetten op de themalijnen binnen de Regio Deal en de elementen hiervan die passen binnen de aanpak voor Heerlen-Centrum.
Het gaat om ontwikkelingen die uiteenlopen van wonen, tot cultuur, tot openbare ruimte, tot ondernemerschap, tot onderwijs, tot beleving en meer. Deze kunnen niet los van elkaar worden gezien. Binnen de Regio Deal vindt versterking van de regionale centrumfunctie van Heerlen plaats binnen de deelgebieden uit het Bidbook Urban Heerlen; Urban Living/Central Park en Urban Heritage/Landsfort Herle. Binnen Central Park wordt 27.275 m2 openbare ruimte met groen en water heringericht bij het Van Grunsvenplein en 3.400 m2 openbare ruimte bij Promenade II. Daarnaast wordt 18.000 m2 detailhandel en 12.000 m2 kantoorruimte gesaneerd. Hiervoor in de plaats worden 98 woningen en 1.000 m2 horeca gerealiseerd. Tegelijkertijd is er sprake van gevelrenovatie en herbestemming van monumentale panden.

Binnen het deelgebied Landsfort Herle wordt cultuurhistorisch erfgoed gerestaureerd en 14.790 m2 openbare ruimte gereconstrueerd. In het gebied worden ook een poppodiumzaal (de Nieuwe Nor) verbouwd, 2.575 m2 detailhandel gesaneerd en 36 nieuwe woningen voor jongeren gebouwd.

Centrumfunctie Heerlen	**Bijdrage Rijk**	**Gemeente Heerlen**	**Provincie Limburg**	**Totale investering (hefboom)**
Eerste termijn	8	26,9	11,35	61,1
Tweede termijn	-	-	-	-
Derde termijn	-	-	-	-
Totaal	**€ 8**	**€ 26,9**	**€ 11,35**	**€ 61,1**

Bedragen x miljoen euro

4. DERDE TERMIJN REGIO DEAL

In het voorjaar van 2021 zijn de projecten voor de derde termijn van de Regio Deal geselecteerd. Deze termijn is in de Decembercirculaire van 2020 reeds beschikbaar gesteld. De projecten dragen bij aan de thema's 'wonen en leefbaarheid', 'voorzieningen en retail' en 'grensoverschrijdende samenwerking'. De middelen voor het themalijnen 'sociaaleconomische structuurversterking', 'veiligheid' en 'regionale Centrumfunctie Heerlen' zijn al in zijn geheel afgeroepen in de eerste en tweede termijn.

- De projecten in het **thema *wonen en leefbaarheid*** zijn gericht op het slopen en verbeteren van de goedkope particuliere woningvoorraad in Parkstad. Door de bijdragen vanuit de Regio Deal, gemeenten, Stadsregio Parkstad Limburg en de Provincie Limburg worden projecten gestart die anders niet gerealiseerd hadden kunnen worden doordat gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen de hoge onrendabele kosten niet kunnen dragen. In totaal worden met de derde termijn 149 particuliere woningen aangepakt. Deze aanpak, die gepaard gaat met een achter-de-voordeur-aanpak, kan op gebiedsniveau uitgroeien tot een integrale wijkaanpak die bijdraagt aan een verbetering van de leefbaarheid van wijken, het verbeteren van het functioneren van de regionale woningmarkt en het inlopen van de achterstanden van de regio.

- Door de financiële bijdragen uit de derde termijn van de Regio Deal voor projecten in het **thema *voorzieningen en retail*** wordt geïnvesteerd in drie winkelclusters en de noodzakelijke transformatie en onttrekking van 13.603 m² overtollige winkelmeters. De aanpak werkt als katalysator voor een bredere aanpak op wijk- en buurtniveau waarbij samenwerkende partijen (overheden, vastgoedeigenaren en ondernemers) investeren in de versterking van winkelclusters. Daarmee wordt een positieve impuls gegeven aan de leefbaarheid, het voorzieningenniveau en het ondernemersklimaat.

- De investeringen in het **thema *grensoverschrijdende samenwerking*** leiden tot projecten vanuit verbindingen vanuit thema's als onderwijs, mobiliteit, arbeidsmarkt, digitalisering, cultuur en grensoverschrijdende ruimtelijk economische planning (mede met het oog op het NOVI-gebied Zuid-Limburg). Daarnaast wordt langs deze weg gewerkt aan structurelere verbindingen met de stad Aken, de Städteregion Aachen, de RWTH Aachen en het Rheinisches Revier-programma. Deze verbindingen zijn de opmaat voor meer grensoverschrijdende structuurversterkende projecten in de derde termijn en daarna.

5. MONITORING: NULMETING RIGO EN HOE GAAN WE DE ONTWIKKELINGEN VOLGEN?

Het is van belang om de ontwikkeling van de regio de komende jaren goed te monitoren zodat inzichtelijk wordt of de gestelde doelen behaald worden en of de projecten daadwerkelijk een bijdrage leveren aan het inlopen van achterstanden van de regio. Daarvoor is het monitoringsinstrument Transformatie Parkstad (https://transformatieparkstad.nl/) opgezet. Op deze website is de o-meting inzichtelijk gemaakt waarbij zichtbaar is wat de achterstanden van de verschillende thema's van de Regio Deal zijn ten opzichte van het provinciaal en landelijk gemiddelde. Daarnaast is inzichtelijk gemaakt in welke wijken en buurten de achterstanden het grootst zijn. Hiervan wordt jaarlijks een update uitgevoerd om de ontwikkeling in kaart te kunnen brengen. Voor het thema 'Sociaaleconomische Structuurversterking' wordt samen met Neimed (sociaaleconomisch kenniscentrum en samenwerkingsverband van de Open Universiteit, Zuyd Hogeschool en de Universiteit Maastricht) een verdiepende slag gemaakt.

De brede welvaart in de regio Parkstad is laag in vergelijking met veel andere Nederlandse regio's. Dit komt met name voort uit de grote sociaaleconomische problematiek die de regio kent. De Regio Deal is een impuls voor de aanpak van de regionale opgaven maar zal er nog niet toe leiden dat alle problemen worden opgelost. Daarvoor zijn de achterstanden die de regio moet inlopen te groot. Om als regio echt de sprong te maken naar het Limburgs gemiddelde is een langjarige inzet nodig, waarbij ook het Rijk als partner deelneemt. Om deze langjarige inzet vanuit monitoring en onderzoek ook te kunnen borgen wordt door de Zuid-Limburgse kennisinstellingen het initiatief genomen om Neimed door te ontwikkelen tot een Centrum voor Brede Welvaart dat ontwikkelingen op het gebied van brede welvaart in de regio onderzoekt en duidt.

ACHTERGROND REGIODEAL

Complimenten uit Den Haag voor Parkstad

HEERLEN/KERKRADE

Projecten

Eigenheid

Aanpak van achterstand in alle generaties

De positieve reacties op de Regiodeal zetten aan tot een verdere aanpak van de regionale achterstanden. Kerkrade start een speciale aanpak voor één van Parkstads grootste probleemwijken: Rolduckerveld.

KERKRADE

6. VOLGENDE FASE: UITVOERING

Nu de financiële middelen van de Regio Deal zijn toegekend aan projecten, zal het komende anderhalf jaar vooral gericht zijn op het tot uitvoering brengen van het Regio Deal programma.

Veel projecten zijn al in uitvoering waardoor de transformatie van Parkstad steeds meer zichtbaar wordt. Zo heeft de gemeenteraad van Heerlen het bestemmingsplan 'Schinkelkwadrant-Zuid 2020' vastgesteld nadat eerder vorig jaar een overeenkomst met een projectontwikkelaar is gesloten over de herontwikkeling van het gebied. In 2021 worden de voorbereidende werkzaamheden zichtbaar, van zowel de nieuwbouw van woningen als van de herontwikkeling van de openbare ruimte. In Brunssum is de eerste fase van de herstructurering van de Egge bijna afgerond en worden de komende maanden 52 nieuwe woningen opgeleverd. In de tweede fase is de sloop van 36 woningen grotendeels afgerond. Ook in Bocholtz is inmiddels gestart met de revitalisatie van het dorpshart, terwijl in het project Schilterstraat de eerste woningen zijn aangekocht. Het project ZL'EU is begin 2021 gestart met een bestuurlijke kick-off bijeenkomst met vertegenwoordigers van Nederlandse en Duitse zijde.

Door de coronamaatregelen zijn enkele projecten vertraagd of uitgesteld, zoals de implementatie van de 'Gezonde Basisschool van de Toekomst' of het uitwisselingsproject tussen Duitse en Nederlandse scholieren. Bijna alle projecten van de Regio Deal ondervinden hinder van de maatregelen maar het zijn vooral projecten uit het thema sociaaleconomische structuurversterking die hierdoor echt vertraging oplopen .

In de praktijk blijkt een integrale aanpak complex. Er is niet alléén een meervoudige gebiedsaanpak nodig, ook moeten alle partners ervoor open staan om een extra inspanning te leveren in een gebied. Maar ook dan is het niet altijd mogelijk om de belangen en voornemens vanuit verschillende disciplines en stakeholders binnen een gewenst tijdsbestek van uitvoering op elkaar af te stemmen. Veel projecten, die met een financiële bijdrage vanuit de Regio Deal worden ondersteund zijn meerjarig en langlopend. Om daadwerkelijk een integrale aanpak tot stand te brengen, moeten de investeringen vanuit de Regio Deal óók een vliegwieleffect krijgen door investeringen op andere thema's.

Dit vraagt om procesaansturing en commitment van publieke en private stakeholders die in deze gebieden actief zijn. Om de projecten daadwerkelijk gerealiseerd te krijgen moet de uitvoeringskracht bij deze partners de komende jaren versterkt worden. De capaciteit bij gemeenten en de maatschappelijke partners is hierbij – zowel vanuit kwalitatief en kwantitatief oogpunt – een aandachtspunt.

Om projecten en experimenten om te zetten in een structurele aanpak of kansen in bestaande projecten te verzilveren, wordt een extra inspanning van het Rijk gevraagd. Parkstad is klaar voor een volgende stap in de samenwerking met de Rijksoverheid en de Provincie Limburg door samenwerking te verbreden (met ministeries als VWS, SZW en EZK) en te verdiepen. Denk aan inzet van het netwerk van ministeries (bijvoorbeeld de Nationale Retail-Agenda van het ministerie van EZK), experimenten in wet- en regelgeving of de actieve koppeling met nationale regelingen zoals het Nationaal Programma Onderwijs of het Volkshuisvestingsfonds.

De Regio Deal Parkstad Limburg stimuleert veel partijen om vanuit een steeds eenduidiger agenda gezamenlijk in te zetten op een gebiedsgerichte, integrale en gelijktijdige uitvoering van elkaar daardoor versterkende projecten en programma's. Daarmee is de Regio Deal nu al succesvol. Het is zaak om het ontstane momentum vast te houden en samen met financieel draagkrachtige en inhoudelijk overeenstemmende coalities uit te bouwen. Om Parkstad gezamenlijk vanuit de huidige achterstandspositie naar een regio te brengen die in staat is haar problemen zelf op te lossen.

BIJLAGEN:

1. **Uitsnede Kamerbrief Minister Schouten d.d. 20 januari 2021:**

'In de Regio Deal Parkstad Limburg werken Rijk, provincie, gemeenten, Stadsregio Parkstad, regionale instanties (basisscholen, gezondheidsorganisaties, woningcorporaties e.d.) en marktpartijen gezamenlijk aan een uitvoeringsprogramma, dat de brede welvaart in deze regio moet versterken op sociaal-fysiek en ruimtelijk-economisch terrein. De inzet is een integrale, gebiedsgerichte aanpak, gericht op het wegwerken van achterstanden in kwetsbare wijken en buurten aan de hand van 6 samenhangende thema's: a) sociaaleconomische structuurversterking, b) wonen en leefbaarheid, c) veiligheid, d) voorzieningen en retail, e) grensoverschrijdende samenwerking en f) regionale centrumfunctie Heerlen.

In 2019 en 2020 is het volledige bedrag uit de Regio Envelop, € 40 miljoen, ter beschikking gesteld. Hiernaast staat de toezegging van de regio voor € 40 miljoen cofinanciering. Op dit moment is circa 80% van de financiële middelen van de Regio Deal geprogrammeerd, die ook leiden tot een grote (financiële) hefboom.

Zo wordt het concept van de 'Gezonde Basisschool van de Toekomst' uitgebreid van 4 naar 9 basisscholen in kwetsbare wijken. Er wordt ingezet op het stimuleren van een gezonde leefstijl van basisschoolkinderen, waardoor positieve effecten op de fysieke, emotionele en intellectuele groei van kinderen worden verwacht. Ook de gebiedsgerichte aanpak toont eerste resultaten. De gemeente Kerkrade, woningcorporaties en maatschappelijke partners werken samen via een integrale wijkaanpak aan de metamorfose van de wijk Rolduckerveld. Verouderde particuliere woningen worden aangepakt, de mogelijkheden van een 'achter-de-voordeur' aanpak versterkt en er wordt ingezet op onderwerpen als leefbaarheid, energietransitie, flexwonen, natuurinclusief bouwen en circulariteit.'

Meer informatie: https://parkstad-limburg.nl/, https://www.krachtvanderegio.nl/programmaonderdelen/sessie/b7122ed5/ en https://wijkwijzer.org/actueel/nieuws/lessen-van-koplopers-in-de-gebiedsgerichte-aanpak

Link naar de Kamerbrief: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/01/20/kamerbrief-een-rijke-oogst-van-30-regio-deals

2. Stand van zaken per thematisch programma

Sociaal Economische Structuurversterking

Programmalijn sociaaleconomische structuurversterking	Op schema?	Toelichting
Kansrijke Start		• Voor de realisatie van de intensivering van Kansrijke Start zijn middelen beschikbaar gesteld voor een kwartiermaker, projectleider en een werkbudget. • De kwartiermaker is samen met de projectleider Kansrijke Start Parkstad bezig de intensiveringslijnen vorm te geven, deze betreffen het inrichten van knooppunten Kansrijke Start, een uniforme risicoscreening, Centering Pregnancy, samenstellen van lokale sociale routekaarten, het inzetten van flexibele kraamzorg en het verbeteren van de leefstijl van aanstaande moeders. • In de uitvoering zijn een aantal zaken al opgestart. Zo zijn er lokale coalities gevormd die aan de slag zijn met de inrichting van lokale knooppunten, sluit men aan bij de pilot "samen voor gezondheid" waarbij verloskundige praktijken worden geschoold in positieve gezondheid inzake eenduidige risicoscreening en is men aan de slag met de afronding van het plan inzake flexibele kraamzorg.
Gezonde Basisschool van de Toekomst en Verlengde schooldag		• Er zijn middelen beschikbaar gesteld en gelabeld voor de implementatie van het concept op 8 scholen. • Door Corona heeft de transformatie van gedeeltelijke interventiescholen en de implementatie van nieuwe scholen vertraging opgelopen. Enerzijds wordt er prioriteit gegeven aan de voortgang van het onderwijs aan alle leerlingen (zowel digitaal als fysiek). Anderzijds hebben de sluiting van scholen en de beperking op het bezoeken van scholen door externen en op het organiseren van (ouder)bijeenkomsten een belemmerende rol gespeeld. Daarom schuift de invoering daarmee één (school)jaar op en is de verwachting dat er verlenging van de projectperiode wordt aangevraagd. • Het voornemen is nu om op een negende school te starten met een verlengde schooldag (gericht op de verbetering van onderwijsprestaties) naar voorbeeld van Nationaal Programma Rotterdam

		Zuid. Op termijn wordt getracht deze concepten (GBT en verlengde schooldag) te integreren.
Onderwijs en Arbeidsmarkt		• Bij de programmalijn Onderwijs-Arbeidsmarkt wordt ingezet op twee generieke aanpakken (Sprincplank en Woow) en drie gebiedsgerichte aanpakken. De vierde gebiedsgerichte aanpak wordt op 26 mei bestuurlijk voorgelegd ter besluitvorming. De beschikkingen van de eerste vijf projecten hebben pas eind december 2020 plaatsgevonden en men zit nu in de opstartfase, waarbij Corona ook voor vertraging heeft gezorgd.
Gebiedsgericht aanpak		• In projecten als Rolduckerveld (Kerkrade) , De Oude Egge (Brunssum Noord), Oud-Nieuwenhagen en Lauradorp (Landgraaf) worden al werkend opgaven gekoppeld in een integrale gebiedsgerichte aanpak. Deze kennis wordt gedeeld en daar waar mogelijk verder versterkt en opgeschaald naar andere gebieden waar ingezet wordt op een fysieke en sociale aanpak.
Vie (voorheen Center Court Kerkrade)		• Het regionaal uitvoeringsplan is gereed en wordt op 26 mei 2021 ter finale besluitvorming ingebracht. In dit uitvoeringsplan wordt beschreven op welke wijze Vie kan bijdragen aan het terugdringen van intergenerationele achterstanden binnen de gebiedsgerichte aanpak. Zo wordt er kennis verzameld en gedeeld, maar worden ook vernieuwende methodes toegepast om in een netwerkorganisatie tot innovatieve oplossingen te komen op het gebied van gezondheid en vitaliteit in brede zin (brede welvaart).
E-Health		• Op dit moment maken wij een opzet voor een digitaliseringsagenda, waarvan innovaties op het gebied van e-health en smart services (digitalisering), die kunnen bijdragen aan de verbetering van de gezondheid, onderdeel uit maken binnen het thema brede welvaart.
Circulaire economie / circulair bouwen		• Parkstad stelt in samenspraak met Rijkswaterstraat een Regionale Circular Estate-strategie op. • Binnen de programmalijn SES thema onderwijs-arbeidsmarkt wordt de koppeling gelegd met opgaves zoals herstructurering en circulair bouwen, verduurzaming en energietransitie (werk met werk maken)

Wonen en leefbaarheid

Programmalijn wonen en leefbaarheid	Op schema?	Toelichting
Gebiedsontwikkelingen/ aanpak particuliere woningvoorraad		• Projecten De Egge (Brunssum), GMS (Heerlen), Oud Nieuwenhagen (Landgraaf), Rolduckerveld (Kerkrade), Schilterstraat (Simpelveld) zijn in uitvoering. Per 1 januari 2021 waren in deze projecten resp. 18, 36, 6, 129 en 2 particuliere woningen aangekocht voor een grondige aanpak. • De financiële middelen voor de projecten Lauradorp (Lauradorp) en inpondmakelaar zijn beschikbaar gesteld aan de betreffende partijen. Deze worden via SVn toegankelijk gesteld voor derden. Hiervoor dient nog een verordening te worden vastgesteld door gemeenteraden. In het project Lauradorp is reeds een pilotwoning gerealiseerd. • Ook voor het project Kastelenbuurt/ Hoofdstraat West (Heerlen) zijn de financiële middelen beschikbaar gesteld. De verwachting is dat dit project per 1 juli 2021 start. • Het project Berghofflatjes (Kerkrade) is in afwachting op de uitkomst van de onderhandelingen van een eigenaar met veel bezit in dit projectgebied. • De projecten van de derde termijn zijn geselecteerd. Het betreft de projecten: Bleijerheide (Kerkrade), Brunssum Centrum (Brunssum), De Slak (Heerlen), Nuinhof (Beekdaelen) Oud Nieuwenhagen (Landgraaf) én Vrieheide (Heerlen). • De verhoging van de overdrachtsbelasting van 2% naar 8% heeft kostenverhogende effecten voor de aanpak van woningen. Voor de projecten betreft dit in totaal circa €4,34 miljoen. Van de Rijksbijdrage van €20 miljoen is daarom een bedrag van €1,85 miljoen gereserveerd om de financiële gevolgen van de verhoging van de overdrachtsbelasting voor projecten in de eerste en tweede termijn af te dekken.
VoorzieningenWijzer		• De projecteigenaar heeft de opdracht verstrekt en daarmee is de VoorzieningenWijzer gereed voor implementatie bij gemeenten en woningcorporaties. • In Beekdaelen, Kerkrade, Simpelveld en Voerendaal is de contractvormingsfase afgerond. Zodra de coronamaatregelen het toelaat, kunnen gesprekken met inwoners worden ingepland. • In Brunssum, Heerlen en Landgraaf dient nog eerst de contractvormingsfase te worden afgerond, alvorens gesprekken kunnen worden ingepland.

		• Er zijn 19 vertegenwoordigers van zowel gemeenten en woningcorporaties opgeleid om het instrument te gebruiken.
Verkenning meekoppelkansen (o.a. duurzaamheid, wonen en zorg, circulariteit, erfgoed en natuurinclusief bouwen, flexwonen)		• Enkele trajecten verlopen voortvarend (natuurinclusief bouwen, wonen en zorg, flexwonen en circulariteit), terwijl bij enkele andere trajecten nog geen voortgang is geboekt (duurzaamheid, erfgoed) • Het gebied Heerlen Noord is door de minister van BZK geselecteerd als één van de 16 stedelijke vernieuwingsgebieden van Nederland. • Gemeente Heerlen heeft een bijdrage van €4,5 miljoen ontvangen vanuit de Woningbouwimpuls voor de bouw van 697 woningen in het centrum van Heerlen. • Er worden twee aanvragen (Heerlen Noord en Parkstad) voor het Volkshuisvestingsfonds ingediend
Verkenning experimenten wet- en regelgeving		• Gemeente Heerlen en Stadsregio Parkstad Limburg hebben een tweetal voorstellen ingediend t.b.v. de uitvraag leefbaarheid en veiligheid over experimenten in wet- en regelgeving. • De vrijstelling van verhuurderheffing voor de aankoop van particuliere woningen - RVV aankoop woningen – loopt per 31 december 2021 af. Continuering van deze regeling is gewenst, om investeringen van corporaties in deze opgave te blijven aanmoedigen.
Inzet netwerk en expertise van BZK in woningmarkt-vraagstukken (middenhuur, planvoorraad, particuliere voorraad, marktpartijen)		• De mogelijkheden en strategie voor de realisatie van middenhuur wordt i.s.m. BZK onderzocht. • Ondanks de coronamaatregelen kent het laboratorium particuliere voorraad met marktpartijen en BZK voortgang. BPD, JPO, Wonen Zuid en Wonen Limburg (accent) zijn aangesloten in dit laboratorium. De Rebel Group zal hier ondersteuning in gaan bieden.

Veiligheid

Programmalijn Veiligheid	**Op schema?**	**Toelichting**
Een 15-tal bestaande en nieuwe KVO's worden gerevitaliseerd dan wel opgezet, waarbij wordt geprioriteerd in de binnen de Regio Deal geselecteerde wijken en buurten.		

Voorzieningen en retail

Programmalijn Voorzieningen en retail	Op schema?	Toelichting
Investeren in 4 prioritaire winkelclusters (excl. Heerlen-Centrum)		• Met het Regio Deal programma van Voorzieningen en retail wordt geïnvesteerd in 4 prioritaire winkelclusters en daarmee de regionale winkelstructuur versterkt. De projecten IDOP-Bocholtz en Op de Kamp/Oud Nieuwenhagen zijn reeds in uitvoering. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in de winkelclusters Brunssum-Centrum en Voerendaal-Centrum.
Transformatie van 16.000m² overtollige winkelruimten		• Het Regio Deal programma van Voorzieningen en retail maakt de transformatie van ruim 17.000m² overtollige winkelmeters haalbaar. Het project Hoogstraat/Oud Nieuwenhagen is in uitvoering en er is reeds 3.800 m² (van in totaal 5.000m²) verworven.
Speciale aandacht voor aanloopstraten/linten		• Het project 'Stratenaanpak Parkstad' is ingebracht voor de 3e termijn en heeft tot doel om in 5 straten waar de leefbaarheid in algemene zin onder druk staat, de transformatie van ten minste 9.500m² leegstaande winkels te stimuleren en te faciliteren door in overleg te gaan met vastgoedeigenaren van leegstaand winkelvastgoed.
Maximale reductie plancapaciteit		• In 2021 is een regionaal proces gestart om i.s.m. de gemeenten te werken aan een eensluidend facet-bestemmingsplan om de overtollige plancapaciteit voor detailhandel op bedrijventerreinen te schrappen.
Toevoegen nieuw ondernemerschap in winkelclusters (ten minste 40)		• In 2019 (26) en 2020 (31) zijn er, via de regionale inzet van de Stichting Streetwise in opdracht van de Parkstad-gemeenten, in totaliteit 57 nieuwe ondernemers toegevoegd aan de winkelclusters. De 31 nieuwvestigingen in 2020 hebben geleid tot een invulling van ruim 6.000m² winkelvloer-oppervlakte, een totale investering van ruim 2 miljoen euro(excl. investeringen eigenaar) en 121 arbeidsplaatsen.

GROS

Programmalijn GROS	Op schema?	Toelichting
Ruimtelijke strategische studie voor Zuid-Limburg in euregionale context (ZL'EU)		• ZL'EU sluit met haar geïntegreerde strategische studie voor de regio aan op de twee hoofddoelstellingen van de Regio Deal: het versterken van de sociaal-fysieke leefbaarheid en het versterken van de ruimtelijke en sociaaleconomische structuur. • De verschillende lokale, regionale en nationale wet- en regelgeving en vele omgevingsvisies van verschillende overheidsacteurs, maakt het ontwikkelen van een grensoverschrijdende ruimtelijke visie complex. Een belangrijk nevendoel van het project, naast het ontwikkelen van daadwerkelijke grensoverschrijdende projecten, is daarom ook het structureler samenwerken met partners over de grens. • Op 8 januari 2021 vond de gezamenlijke persconferentie van projectpartners en financierende instanties plaats als aftrap van het proces van de ruimtelijke strategie voor Zuid-Limburg. Wegens het euregionale belang van het project waren zowel aan Nederlandse als aan Duitse zijde lokale bestuurders aanwezig zoals: Andy Dritty (gedeputeerde Limburg), Sibylle Keupen (burgemeester Aken) en Roel Wever (burgemeester Heerlen).
Verbetering grensover-schrijdende gegevens-uitwisseling met als pilot SGA (Servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling)		• Uitvoering van het project moet er toe leiden betere analysemogelijkheden te ontwikkelen met betrekking tot de ontwikkeling van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt in de grensregio in afzonderlijke sectoren, zeker met het oog op snel veranderende behoeften. • Een knelpunt betreft het deelnemen van de Duitse partners aan het project. Het is niet eenvoudig om met hen te ontmoeten vanwege zowel de coronamaatregelen als de interne regels, waaronder het verbod van het gebruik van video-call platforums.
E-bike-deelsysteem Parkstad Limburg		• Door uitvoering van dit project wordt een netwerk van 20 laadstations voor E-bikes in Parkstad, verdeeld over de 7 Parkstad-gemeenten, met 80 E-bikes gerealiseerd. Dit netwerk is bedoeld voor het realiseren van vervoer via E-bikes in de gemeenten van Parkstad Limburg. Velocity zal dit netwerk inrichten en exploiteren. Dit netwerk wordt met dat in Aken verbonden, waardoor het project een duidelijk grensoverschrijdend karakter heeft.

Theatergrenzen overwinnen		• Door intensieve samenwerking op het gebied van programmering met Theater Aachen en het euregionale moderne dansfestival schrit_tmacher willen Parkstad Limburg Theaters (PLT) en Cultura Nova (CN) een sociaaleconomische structuurversterking mogelijk maken. Als kick-off van dit project willen PLT en CN de wereldberoemde Euregionale act Kraftwerk op het letterlijk grensoverschrijdende bedrijventerrein Avantis presenteren. • Met de campagne wordt beoogd om het aandeel bezoekers uit Aken en omgeving, dat momenteel 5% bedraagt, te verhogen naar 15%.
Jongerendebat		• Doorgaan is onzeker

Centrumfunctie Heerlen

Programmalijn Centrumfunctie Heerlen	Op schema?	Toelichting
Voortgang deelprojecten Central Park en Landsfort Herle		• Binnen Central Park wordt het Van Grunsvenplein in 2022 in de zomer opgeleverd en Promenade II in 2023. Het Rabobankpand is gereed. Schinkel-Zuid komt dit jaar in uitvoering. • Binnen Landsfort Herle wordt de herinrichting van de openbare ruimte in 2023 opgeleverd evenals de herbestemming van cultuurhistorisch vastgoed. De Nieuwe Nor wordt in 2022 opgeleverd.
Cultuur		• Cultuurhistorisch erfgoed opnieuw belicht met de ontwikkeling van de Vondst, het Mijnmuseum en het Romeins Museum binnen het Romeins Kwartier alsook binnen Landsfort Herle. Culturele broedplaatsen worden ontwikkeld met de verhuizing van het Filmhuis naar Royal en de verbouw van Poppodium Nieuwe Nor. De culturele sector (Parkstad Limburg Theaters, Poppodium Nieuwe Nor, maar ook het festival Cultura Nova) in de binnenstad van Heerlen staat door de coronacrisis financieel onder druk.
Wonen in de binnenstad		• De bijdrage van 4,5 miljoen euro uit de Woningbouwimpuls maakt het mogelijk om 693 nieuwe woningen te ontwikkelen in het centrum van Heerlen. Sporthuis Diana is het eerste woningbouwproject die het wonen in de binnenstad versterkt. Het woningbouwproject Schinkel Zuid start einde 2021.